

“Ovo nije pošteno!” – pravedno suđenje

Autorica: Anna Rabiega

TEMA

Analiza različitih aspekata prava na pravedno suđenje.

KONTEKST

Ovaj nastavni plan osmišljen je za grupu od maksimalno 30 mladih ljudi u dobi od 16 godina ili više. Može se primijeniti u okviru nastave povijesti (osobito povijesti 20. i 21. stoljeća), sociologije, politike i gospodarstva, građanskog odgoja i obrazovanja ili drugih srodnih školskih predmeta, kao i u okviru radionica u školi npr. povodom Dana ljudskih prava.

CILJ

Učenici/sudionici bi trebali ostvariti bolje razumijevanje značenja i važnosti specifičnih elemenata od kojih se sastoji pravedno suđenje.

ISHODI UČENJA

- Učenici/sudionici znaju navesti osnovne elemente od kojih se sastoji pravedno suđenje.
- Učenici/sudionici razumiju i znaju objasniti različite aspekte prava na pravedno suđenje.
- Učenici/sudionici znaju analizirati i raspravljati o primjerima istinitih slučajeva u kojima je prekršeno pravo na pravedno suđenje.
- Učenici/sudionici znaju predstaviti osnovna pravila koja se primjenjuju na svako suđenje koje se smatra pravednim.

MATERIJALI I POTREBNA OPREMA

Kratki odlomci koji opisuju slučajeve u kojima je prekršeno pravo na pravedno suđenje (Materijal A ovog dokumenta)

Pregled aktivnosti (proces)

Trajanje: 90 minuta

Interaktivni kviz/upitnik (10 min.):

Nastavnik-ca/edukator-ica postavi učenicima/sudionicima nekoliko pitanja o statističkim podacima koji se tiču prava na pravedno suđenje s ciljem da učenici/sudionici steknu uvid u razmjer i važnost problematike. Učenici/sudionici trebaju pokušati pogoditi odgovor na sljedeća pitanja:

1. Koliko zemalja je potpisalo internacionalni ugovor kojim se propisuje osiguravanje pravednog suđenja? (preko 90%)*
2. Koliko ljudi je trenutno na zemlji koji su uhapšeni i čekaju na suđenje? (3 milijuna)**
3. Koliki iznosi postotak koji sačinjavaju nepravedna suđenja u odnosu na sve prekršaje ljudskih prava u cijelome svijetu? (40%)***

Nastavnik-ca/edukator-ica zapisuje odgovore učenika/sudionika na ploču. Nakon što su ponuđeni odgovori na sva tri pitanja nastavnik-ca/edukator-ica prezentira točne odgovore. Ukoliko za to postoji mogućnost, bilo bi dobro kada bi se pripremio online kviz (kahoot.it ili neki drugi dostupan) koji bi se projicirao na platnu ili ekranu putem kojeg bi svi učenici/sudionici zajedno mogli rješavali kviz.

Nakon što je kviz završen i točni odgovori prezentirani, nastavnik-ca/edukator-ica poziva dobrovoljce ili odabire učenike/sudionike da prezentiraju svoj zaključak na temelju prikazanih informacija.

Kratka diskusija (15 min.)

Nastavnik-ca/edukator-ica poziva sudionike/ce da se uključe u kratku diskusiju vezanu uz razumijevanje prava na pravedno suđenje s naglaskom na razumijevanje riječi „pravedno“ u ovome kontekstu:

1. Je li suđenje pravedno jedino ako se rezultat suđenja smatran pravednim od strane svih uključenih u suđenje? Je li to uopće moguće ostvariti?
2. Na temelju čega drugoga procjenjujemo pravednost suđenja, ako ne na temelju rezultata suđenja?
3. Kako bi proces suđenja trebao izgledati da bi se mogao smatrati pravednim?

Grupni rad (20 min.)

Učenici/sudionici formiraju grupe od maksimalno 6 osoba po grupi (ukupno 5 grupa).

Svaka grupa dobiva kratki opis slučaj kršenja prava na pravedno suđenje (Materijal A ovog dokumenta).

Zadatak svake grupe je raspraviti slučaj uz pomoć pitanja koja su vezana uz njihov slučaj, a nalaze se u okviru materijala koje su dobili, a čije će zaključke kasnije prezentirati ostatku razreda.

Prezentacija grupnog rada (30 min.)

Prezentacija grupnog rada svake grupe koja je popraćena kratkom diskusijom cijelog razreda o svakom prezentiranom slučaju.

Završni dio (15 min.):

Cijela grupa uspoređuje zaključke i raspravlja o njima. Učenici/sudionici imaju priliku podijeliti što su naučili sudjelujući u ovoj aktivnosti. Nastavnik-ca/edukator-ica koristi *ishikawa* dijagram (dijagram riblje kosti) kako bi prikupio/la sva pravila pravednog suđenja kojih su se učenici/sudionici dosjetili. Nastavnik-ca/edukator-ica skicira *ishikawa* dijagram na ploči i upisuje „pravedno suđenje“ u „glavu“. Učenici/sudionici predlažu ideje pravila pravednog suđenja koja se zapisuju pored glavnih i sporednih kostiju ribe pri čemu objašnjavaju ponuđene odgovore. Pravila koja učenici/sudionici predlažu su ona do kojih su došli putem grupnog rada, ali mogu biti i neka nova koja smatraju važnim za navesti.

ONLINE PRILAGODBA

Nastavna jedinica lako se može prenijeti u online obrazovno okruženje. Međutim, postoji nekoliko pripremnih koraka koje treba slijediti. Interaktivni kviz/anketa (Uvod) treba biti unaprijed pripremljena korištenjem bilo koje online platforme za kvizove poput kahoot.it ili druge dostupne. Zatim, učenici/sudionici ga zajedno rješavaju, a nastavnik-ca/edukator-ica komentira kako se odgovori učenika/sudionika uspoređuju sa stvarnošću.

Kratku raspravu (Uvod) moguće je provesti online putem s manjim brojem učenika/sudionika. Međutim, ako je skupina veća od 10 učenika/sudionika, trebalo bi omogućiti više vremena za aktivnost te razmotriti grupne rasprave s tri grupe učenika/sudionika koje ispituju jedno od pitanja i predstavljaju svoja razmišljanja ostatku razreda. Grupni rad (A.) se lako može provoditi online putem na način opisan iznad. Ipak, neka prilagodba bi mogla biti korisna, na primjer, nastavnik-ca/edukator-ica može zamoliti učenike/sudionike da pripreme kratke PowerPoint prezentacije svojih zaključaka, kako bi imali neke vizualne materijale za popratiti debriefing slučajeva koje su analizirali. Nastavnik-ca/edukator-ica sugerira koje točke učenici/sudionici trebaju pokriti u svojim prezentacijama, na primjer:

** <https://www.fairtrials.org/right-fair-trial> pristupljeni 01.12.2018.

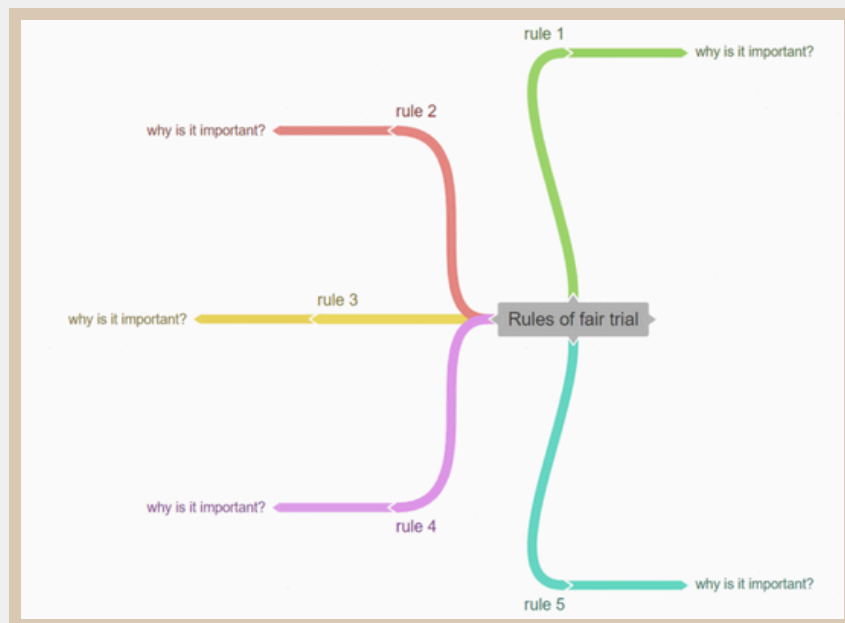
** Ibidem.

*** Ibidem.

- Sažetak događaja i slučaja
- Prava koja su mogla biti prekršena
- Odgovori na dodatna pitanja (ispod svakog slučaja u sklopu materijala)

Završni dio može se provesti korištenjem online platforme za mapiranje uma, primjerice coggle.it. Nastavnik stvara Coggle dijagram (mapu uma) u obliku predloženom ispod i dijeli poveznicu sa studentima, koji uređuju unose pišući svoje ideje za pravila poštenog suđenja i opravdavajući svoj izbor. Učenici/sudionici također mogu dodati nove unose ako je potrebno.

Coggle dijagram:

Nastavnik-ca/edukator-ica zatim čita refleksije učenika/sudionika o iskustvu i dopušta im da izraze svoja mišljenja.

MATERIJALI ZA ČITANJE I OSTALI IZVORI:

- Vijeće Europe, Pravo na pravedno suđenje: <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/right-to-a-fair-trial>
  - Amnesty International website, www.amnesty.org
  - "The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights", Nuala Mole, Catharina Harby, dostupno na: <https://rm.coe.int/168007ff49>
  - Knjige/fikcija:
    - "Ubiti pticu rugalicu" by Harper Lee
    - "Proces" by Franz Kafka
    - "The Ox-Bow Incident" by Walter Van Tilburg Clark
  - Filmovi:
    - "12 gnjevnih ljudi", režirao Sidney Lumet
    - "Ubiti pticu rugalicu", režirao Robert Mulligan
    - "Presuda", režirao Sidney Lumet
    - "In the name of the father", režirao Jim Sheridan
    - "Sacco and Vanzetti", režirao Giuliano Montaldo
- Lista ostalih zanimljivih naslova: <https://www.imdb.com/list/ls009538688/>

IDEJE ZA DOMAĆI URADAK:

---

1. Pokušaj pronaći neke druge elemente prava na pravedno suđenje o kojima se nije raspravljalo tijekom ove radionice. Pri tome je važno da znaš objasniti značenje i važnost svih elemenata koje navodiš.
2. Trebaju li svi imati pravo na pravedno suđenje ili postoje iznimke? Obrazloži svoj odgovor.

Materijal A na sljedećim stranicama:

Slučaj 1

U okrugu Plăieșii de Jos, Harghita županije u Rumunjskoj, došlo je do svađe između romskog i ne-romskog dijela stanovništva obližnjih sela. 6. lipnja 1991. započeo je sukob u Plăieșii de Sus (jedno od sela u okrugu Plăieșii de Jos) između četiri Roma i noćnih stražara. Nakon tog događaja, grupa koju je sačinjavalo ne-romsko stanovništvo sela napala je i isprebijala dva romska muškarca u znak osвете, pri čemu je jedan od njih bio ozbiljno ozlijeđen. Nekoliko dana kasnije, 8. lipnja 1991., ne-romski je dio stanovništva na rubnim dijelovima romskog naselja ostavio javnu poruku da će 9. lipnja 1991. sve njihove kuće biti zapaljene. Romsko stanovništvo je o tome obavijestilo policiju i seoske dužnosnike. Međutim, lokalna vlast odbila je intervenirati te su savjetovali romsko stanovništvo da napuste svoje kuće radi svoje vlastite sigurnosti. Sljedećeg dana romsko stanovništvo napustilo je svoje domove i potražilo zaštitu u obližnjoj staji lokalne zadruge, dok je u to vrijeme organizirana grupa ne-romskog stanovništva uništila sve kuće Roma.

Policajska uprava županije Harghita je pod supervizijom Miercurea Ciuc županijskog ureda tužitelja započela istragu ranije opisanih događaja. Neki od dijelova romskog stanovništva iz obližnjeg zaselka su ispitani od strane tima istražitelja i naveli su imena potencijalnih osumnjičenika. U završnom izvještaju zaključeno je da je uništenje sela paljenjem uzrokovano sukobom 6. lipnja 1991. i činjenicom da je romsko stanovništvo puštalo životinje na ispašu na zemlji koja pripada ne-romskom stanovništvu. Iz izjava lokalnih vlasti dalo se iščitati da je njihov stav kako su Romi, odnosno „Cigani“, kako su oslovili romsko stanovništvo, „sami odgovorni za to što se dogodilo“ budući da su „krali u svrhu preživljavanja i jer su agresivni prema drugim ljudima“.

27. lipnja 1996. ured tužitelja Županijskog suda u Harghita-i zatvorio je istragu s objašnjenjem da je sudsko procesuiranje prekršaja ušlo u zastaru. Nakon uložene žalbe, istu je odluku podržao ured tužitelja Vrhovnog suda 9. listopada 1998. Vrhovni je sud zaključio da je prekršaj počinjen „kao rezultat ozbiljnih provokacija od strane žrtve“, i smatra se da je zbog prevelikog broja osoba uključenih u ovaj slučaj, nemoguće identificirati počinitelje ovog napada.*

1. Je li slučaj romskog stanovništva valjano istražen od strane lokalnih vlasti?
2. Je li romskom stanovništvu omogućeno pravedno suđenje?
3. Koje osnovno pravilo bi trebalo biti usvojeno kako bi se u budućnosti izbjegle situacije poput ove?
4. Što bi se moglo učiniti da se ispravi ovu situaciju?

Slučaj 2

Oleksandr Volkov je bio sudac Vrhovnog suda u Ukrajini. U prosincu 2007, Volkov je izabran na mjesto člana Visokog vijeća pravde, međutim nije na sebe preuzeo funkciju budući da mu parlament nije dopustio da prisegne zakletvu. U prosincu 2008., odnosno u ožujku 2009., dva su člana Visokog vijeća pravde, R.K. i V.K. - koji je u ožujku 2010. odabran za predsjednika tog vijeća - poduzela preliminarnu istragu o potencijalnom prekršaju počinjenom od strane Volkova. Zaključeno je da je Volkov u više navrata revidirao odluke koje su 2003. godine donesene od strane sudca B., brata njegove žene, i da je time počinio ozbiljne prekršaje u slučajevima korporativnog prava, od kojih neke od tih akcija datiraju u 2006. godinu.

---

*<https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/-/failure-to-investigate-attack-on-roma-settlement-leads-to-local-reforms>

Nakon tih istraga, V.K. predsjednik Visokog vijeća pravde, podnio je dva zahtjeva parlamentu za raspuštanje Volkova s pozicije vrhovnog sudca. Volkov je izjavio da on nije počinio ništa krivo i da mu je slučaj namješten. Njegov zakonski predstavnik tvrdio je da je Volkov žrtva političke korupcije. Parlament je presudio raspuštanje s obrazloženjem da je u pitanju „kršenje zavjeta“ od strane Volkova koji je potom 2010. morao odstupiti s pozicije vrhovnog sudca.

Volkov je podnio žalbu ispred Vrhovnog administrativnog suda, a sud je proglasio da je zahtjev za raspuštanjem Volkova nakon istrage provedene od strane V.K. bio zakonit i potkrijepljen dokazima. Vrhovni administrativni sud je nadalje proglasio zahtjev podnesen od strane R.K. nezakonitim jer Volkov i brat njegove žene nisu bili smatrani rodbinom pod legislativom koja je u to vrijeme bila na snazi. Međutim, Vrhovni administrativni sud je odbio poništiti korake poduzete od strane Visokog vijeća pravde s objašnjenjem da to nije u skladu s njihovim zakonskim oblastima.

1. Je li slučaj Volkova valjano istražen od strane ukrajinskih vlasti?
2. Je li mu omogućeno pravedno suđenje?
3. Koje osnovno pravilo bi trebalo biti usvojeno kako bi se u budućnosti izbjegle situacije poput ove?
4. Što bi se moglo učiniti da se ispravi ovu situaciju?

Slučaj 3

Fatma Ormanci živi u Kahramanmaraş-u u Turskoj. Njezin muž ubijen je 1991. godine kada su teroristi na prepad ušli u selo Kahramanmaraş i ubili sve muško stanovništvo. Godinu dana kasnije, Ormanci je podigla tužbu protiv Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) tvrdeći da je država prekršila odgovornost da zaštiti život i sigurnost svojih građana. Zahtijevala je od suda da joj se dodijeli kompenzacija za štetu počinjenu ubojstvom njezina muža.

29. travnja 1992. godine MUP je obaviješten o tužbi te je mjesec dana kasnije iznijelo svoje opservacije koje su 16. lipnja 1992. poslano Ormanci. Ona je svoj odgovor podnijela 22. lipnja 1992, a MUP-u je poslan 20. kolovoza 1992. Mjesec dana kasnije MUP je iznio svoje dodatno viđenje situacije. 21. veljače 1994. Administrativni sud u Ankari se proglasio nedovoljno kompetentnim u pogledu ovog slučaja na temelju mjesta događanja, i poslao je dokumentaciju Administrativnom sudu Gaziantep.

22. prosinca 1994. Administrativni sud Gaziantep donio je privremenu odluku kojom je zatražio informacije od različitih administrativnih vlasti te je imenovao stručnjaka za procjenu iznosa materijalne štete koju je Ormanci doživjela. Između 7. i 20. ožujka 1995. kao što je zatraženo podneseni su dokumenti od strane zemljišnih knjiga, socijalne službe Elbistan, sigurnosnih snaga, institucija socijalne sigurnosti, kao i Elbistan županijskog ureda guvernera Kahramanmaraş Gendarmerie Command. 4. travnja 1995. sud je zatražio rodne listove obitelji Ormanci od Elbistan registra rođenih. 5. lipnja 1995. dokumenti su priloženi sudu. 4. rujna 1995 cjelokupni je slučaj poslan stručnjaku koji je 22. rujna 1995. svoj odgovor predao sudu. 19. lipnja 1996. Administrativni sud Gaziantep dodijelio je gđi Ormanci kompenzaciju uključujući i kamatu od dana kada je počinjen zločin nad njezinim mužem.

9. prosinca 1996. MUP je podnio žalbu Vrhovnom administrativnom sudu protiv odluke koja je donesena u korist Ormanci. 13. veljače 1997. Ormanci priložila je svoje opservacije koje je Vrhovni administrativni sud zaprimio 28. ožujka 1997. Državni tužitelj Vrhovnog administrativnog suda dao je svoje mišljenje 10. studenog 1997., a 10. ožujka 1998. sud je podržao prvotnu odluku suda i gđi Ormanci je plaćen iznos koji joj je bio dodijeljen prvotnom odlukom suda.**

1. Je li slučaj gđe Ormanci valjano istražen od strane turskih vlasti?
2. Je li joj omogućeno pravedno suđenje?
3. Koje osnovno pravilo bi trebalo biti usvojeno kako bi se u budućnosti izbjegle situacije poput ove?
4. Što bi se moglo učiniti da se ispravi ovu situaciju?

** <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/-/legal-reforms-to-tackle-delays-in-getting-justice>

Slučaj 4

DMD GROUP je tvrtka koja je osnovana 1997 i nalazi se u Trenčinu u Slovačkoj. U rujnu 1998 tvrtka je izvršila financijsko potraživanje ispred Općinskog suda Martin od glavne kompanije uključene u proizvodnju oružja. Isprva je zahtjev prihvaćen od strane slovačkog suda. Međutim, 30. lipnja 1999. novo imenovani predsjednik Općinskog suda je iznova dodijelio slučaj sebi kao sudcu. Istoga je dana naredio da se zahtjev odbija u odluci koja je bila dugačka svega dvije stranice i protiv koje se ne može podići žalba.

DMD GROUP tvrtka je podnijela ustavnu žalbu dovodeći u pitanje, između ostalog, da je njihovo pravo na saslušanje pred tribunalom koje je zagarantirano zakonom bilo prekršeno od strane predsjednika Općinskog suda koji je slučaj dodijelio sebi. Tvrtka je navela da je predsjednik Općinskog suda intervenirao u slučaj zbog političkih razloga i sukoba moći između dviju ekonomskih grupa. U siječnju 2003. Ustavni sud je donio odluku da nije bilo kršenja zakonskog članka 48 § 1 Ustava koji osigurava da nikome ne smije biti oduzet zakonski mu dodijeljeni sudac. Zaključilo je da je došlo do ponovnog dodjeljivanja sudca u kontekstu izmjena rasporeda rada Općinskog suda iz 1999. godine i s namjerom da se osigura pravedna distribucija slučajeva koji se tiču procesuiranja financijskog potraživanja i u skladu s primjenjivanim pravilima.

Između 1. ožujka i 15. lipnja 1999, bilo je ukupno 348 slučajeva koji su bili iznova dodjeljivani između različitih Odjela općinskog suda. Od njih je 49 bilo dodijeljeno Odjelu predsjednika Općinskog suda. On je napravio daljnje amandmane rasporeda rada kroz 1999. koji su imali utjecaj na srpanj, kolovoz i listopad.***

1. Je li slučaj DMD GROUP tvrtke valjano istražen od strane slovačkih vlasti?
2. Je li tvrtki omogućeno pravedno suđenje?
3. Koje osnovno pravilo bi trebalo biti usvojeno kako bi se u budućnosti izbjegle situacije poput ove?
4. Što bi se moglo učiniti da se ispravi ovu situaciju?

Slučaj 5

1995. gosp Milan, andorske nacionalnosti, bio je poznanik s J.P. koji je poznavao i sklopio tajni ugovor s A.G. o krijumčarenju duhana iz Kneževine Andore u Francusku i Španjolsku. Oko 22:00 sata, 22. ožujka 1995. gosp Milan je bio u pratnji J.P. na putu do kuće A.G. Od tamo sve su troje putovali zajedno u autu koji je registriran na gosp Milana do mjesta Coll d'Ordino. Na putu tamo, J.P. i A.G. su ušli u prepirku. U Coll d'Ordino J.P. je zamolio A.G. da izađe iz automobila i da nastave diskusiju u obližnjoj šumi. Uzeo je pušku 0.22 kalibra iz stražnjeg dijela automobila, i kada su stigli u šumu, upucao je A.G. nekoliko puta i ubio ga. Gosp Milan svjedočio je događaju, i navodno nakon što mu P.J. zaprijetio, pomogao mu je da sakriju tijelo u automobil prije nego što postave zapale automobil. Neposredno nakon toga, J.P., španjolske nacionalnosti napustio je Andoru, a gosp Milan je bio uhićen i osuđen od strane javnog tužitelja za prikrivanje tijela.

U presudi od 22. studenog 1995., nakon kontradiktornog postupka u kojem je gosp Milan bio zastupan od strane odvjetnika, i javno saslušan, Tribunal de Corts u Andori pronašao ga je krivim za teški slučaj prikrivanja tijela (žrtve ubojice) i osudio ga je na šest godina zatvora. Na saslušanju gosp Milan je tvrdio da ne može podnijeti suđenje u kojem je glavni prekršitelj suđen u Španjolskoj te je istražni sudac odbio potraživati dodatne dokaze koje je gosp Milan zatražio; točnije, odbio je poslati zamolbu španjolskim vlastima s ciljem ispitivanja J.P.

Gosp Milan je podnio žalbu protiv odluke Visokog suda pravde u Andori. Tvrdio je da je prvostupanjski sud pogriješio u ocjeni dokaza i da je propustio uzeti u obzir zaključke njegovog psihijatrijskog izvješća ili primijeniti pretpostavku nevinosti. U presudi 3. travnja 1996. Visoki suda pravde u Andori potvrdio je svoju prvotnu odluku i odbio žalbu. U svojoj je odluci izjavio da je presuda prvostupanjskog suda sadrži točan i objektivan opis počinjenog kaznenog djela.

***<https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/-/suspicions-of-a-biased-judge-lead-to-reforms-to-protect-a-fair-legal-system>

Gosp Milan je želio uložiti žalbu Ustavnom sudu u Andori, tvrdeći da je njegovo suđenje bilo nepravedno. Prema zakonu, najprije je za to morao dobiti dopuštenje od Državnog odvjetništva. U obrazloženju od 26. travnja glavni državni odvjetnik Andore odbio je žalbu****.

1. Je li slučaj gosp Milana valjano istražen od strane andorskih vlasti?
2. Je li mu omogućeno pravedno suđenje?
3. Koje osnovno pravilo bi trebalo biti usvojeno kako bi se u budućnosti izbjegle situacije poput ove?
4. Što bi se moglo učiniti da se ispravi ovu situaciju?

****<https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/-/an-end-to-government-control-over-the-right-to-appeal-to-the-constitutional-tribunal>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sadržaj ovih materijala ne odražava službeno mišljenje Europske unije.
Odgovornost za informacije i stavove izražene u materijalima u potpunosti leži na autoru(ima).